

Antologi om funktionsförmåga och funktionshinder för socialt arbete – Ett pionjärarbete

Recenserad bok: Funktionsförmåga, funktionshinder och socialt arbete.

Författare: Hanna Egard, Ingrid Runesson, Matilda Svensson Chowdhury, (red.).

Förlag: Gleerups Utbildning AB, Malmö, 2024.

Funktionshinder- och funktionsrättsfrågor är mycket viktiga i vårt välfärds-samhälle. Det behövs erfarenheter, kunskap och forskning för att dessa frågor och funktionshinderpolitiken ska kunna utvecklas. Funktionshinderfrågor kan belysas ur flera olika perspektiv. För några år sedan utkom antologin *Biopsykosocialt perspektiv om funktionshinder – en antologi om att leva som andra* (2021, Studentlitteratur). Nu har en ny antologi med titeln *Funktionsförmåga, funktionshinder och socialt arbete* utkommit av de tre redaktörerna Hanna Egard, Ingrid Runesson och Matilda Svensson Chowdhury (2024, Gleerups Utbildning AB). Det här är en bok som är efterlängtdad då den fokuserar på socialpedagogik och socialt arbete inom funktionshinderområdet. Tanken med boken är att den ska kunna ge såväl yrkesverksamma i socialt arbete som studerande på socionomprogrammet kunskap om social utsatthet, mänskliga rättigheter, delaktighet och autonomi samt social rättvisa. Som universitetslärare och efter att ha undervisat om funktionshinderområdet på socionomprogrammet i många år är det synnerligen viktigt med en sådan bok som *Funktionsförmåga, funktionshinder och socialt arbete*. Den har en mycket viktig uppgift att fylla såväl för de yrkesverksamma socialarbetarnas vetenskapliga kunskapsutnyttjande och praktik som för socionomstudenternas lärande och reflektion. Det är bara att gratulera redaktörerna och författarna till en inspirerande och intressant antologi. I ett förord till boken skriver Veronica Lövgren hur funktionshinderfrågorna historiskt varit osynliggjorda på socio-nomutbildningen och hur viktigt det är att dessa frågor blir synliggjorda ”både utom och inom alla områden av socialt arbete”. Bokens tre redaktörer skriver i ett inledningskapitel i boken om betydelsen av ökad kunskap. De skriver: ”Det otillgängliga samhället diskriminerar människor och gör dem funktionshinderade – trots att hinder för personer med nedsatt funktionsförmåga är ett av de sociala problem som samhället samtidigt strävar efter att undanröja genom social- och funktionshinderpolitiska reformer och socialt arbete på individ-, familje-, grupp- och organisationsnivå. I socialt arbete som praktik och ämne behövs därför kunskap om hur människors vardag och livsvillkor formas och påverkas av funktionsförmåga och eventuella funktionshinder. Inom humanistisk och samhällsvetenskaplig funktionshinderforskning är detta centrala teman” (s.14).

Boken *Funktionsförmåga, funktionshinder och socialt arbete* är antologi där 18 förfat-

tare från Malmö universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet, Linnéuniversitet och Linköpings universitet medverkar med erfarenheter och kunskap. Författarna arbetar som universitetslärare och forskare vid de olika lärosätena och bidrar med olika kapitel. Boken består av fyra delar: "Kategorisering, identitet och rättstillämpning", "Samverkan, intersektionalitet och arbete", "Ekonomisk utsatthet, autonomi och familjerelationer" samt en avslutande del om "Kunskap, kamp och självbestämmande". Antologin består av totalt 12 kapitel vilka är följande: 1) "Socialt arbete, mänskliga rättigheter och social rättvisa", 2) "Funktionshinder och helhetssyn i socialt arbete", 3) Rättssäkerhet vid LSS-handläggning: Om förmåga att balansera motstridiga principer", 4) "Socialt arbete med äldre: Att åldras med och till funktionsnedsättning", 5) "Samverkan inom socialt arbete", 6) "Våldsutsatta kvinnor med samsjuklighet: Individanpassat socialt arbete utifrån ett intersektionellt perspektiv", 7) "Arbete och aktivering för personer med funktionsnedsättning", 8) "Rehabilitering – kunskapsområde i socialt arbete", 9) "Utsatthet och ojämlikhet trots politiska ambitioner", 10) Relationell autonomi och socialpedagogiska förhållningssätt i socialt arbete", 11) "Socialt arbete med anhöriga inom vuxenpsykiatri – ett familjeorienterat perspektiv", 12) "Barn och unga med personlig assistans – kunskapsbärare eller omvårdnadsobjekt?", 13) "Funktionsrättsrörelsen i dag: Kamp för förändring och engagemang", 14) "Jag skriver inte om mig själv, inte heller om andra, jag skriver om oss": Om normbrytande funktionalitet, självbestämmande och sexualitet då och nu".

Flera kapitel avslutas med reflektionsfrågor vilket är alldeles utmärkt för en lärobok som denna. Detta är särskilt förtjänstfullt eftersom såväl socialarbetare som socionomstudenter behöver diskutera frågor och perspektiv om funktionsförmåga, funktionalitet och funktionshinder samt deras relation till socialt arbete, socialpolitik och funktionshinderpolitik. I boken finns totalt 38 reflektionsfrågor som alla inbjuder till vetgiriga och intressanta samtal. Några av dessa frågor behandlar utsatthet i olika situationer: "Hur kan verksamma inom socialt arbete förhålla sig till de tvetydigheter som kan finnas i samhället rörande mänskliga rättigheter för människor med normbrytande funktionalitet?" (s.221).

I anslutning till varje kapitel finns också en referenslista. Totalt finns 663 referenser i boken som omfattar en uppdaterad funktionshinderforskning i Sverige men även internationell forskning. Likaså finns myndighetsrapporter och juridiskt källmaterial redovisat. Det finns med andra ord gott om litteraturkällor för den som vill läsa vidare inom funktionshinderområdet. Också detta är utmärkt och underlättar väsentligt för såväl socialarbetare som socionomstudenter att kunna få en uppdatering av kunskapsläget inom funktionshinderfältet. Det saknas sakregister i boken vilket hade underlättat för läsarens navigering genom de olika delarna.

Boken *Funktionsförmåga, funktionshinder och socialt arbete* är en helt ny bok och innovativ till sin karaktär. Den är enkel att läsa samtidigt som den bjuder in till flera utmaningar och reflektioner om det sociala arbetet. Det är ett pionjärarbete om vilken betydelse som socialt arbete kan ha och hur viktig kunskapen är för socialarbetare i dag och i framtiden. Antologin är välskriven och pedagogiskt upplagd. Här förklaras begrepp och språkbruk samtidigt som läsaren får en ordentlig genomgång av de olika områden som avhandlas i respektive kapitel. Detta är en bok som har en självklar plats i boksamlingen och som borde användas i den högre utbildningen. Alla förutsättningar finns för ett ökat lärande och mer samhällskritiska diskussioner inom funktionshinderområdet.

Jörgen Lundälv

docent i socialt arbete, institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

E-post: Jorgen.Lundalv@socwork.gu.se

Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0552-886X>